

December 2018

SNS ANALYS

nr52

Bidrar etnisk segregation till mer egenföretagande?

DEN HÄR STUDIEN analyseras om det finns ett samband mellan etnisk segregation och egenföretagande. I studien undersöks cirka 14 000 personer som anlände till Sverige från ett tiotal länder under åren 1990–1991. Under den perioden placerades nyanlända flyktingar ut i olika kommuner i landet av svenska myndigheter som en del i den så kallade Hela-Sverige-strategin. Att de inte själva initialt fick bestämma bostadsort utnyttjas i denna studie för att undersöka effekter av de kommunala förutsättningarna. Primärt undersöks om flyktingar som placerades med fler landsmän, samt med fler landsmän med särskilda egenskaper, också startade företag i högre grad. Eftersom en överväldigande majoritet av egenföretagarna var män, gäller också slutsatserna i första hand denna grupp.

NYANLÄNDA SOM 1990 OCH 1991 placerades i kommuner med fler personer från samma födelseland startade inte företag i större uträkning de nästkommande åren. Slutsatsen gäller oavsett om man fokuserar på antalet eller andelen landsmän i kommunen. Bristen på samband gäller även mindre geografiska nivåer, primärt församlingar.

NYANLÄNDA SOM 1990 OCH 1991 placerades med en större andel landsmän som drev företag, startade också själva företag i högre grad under de nästkommande åren. Resultaten kan inte förklaras av de generella förutsättningarna i kommunen, den genomsnittliga tendensen för vissa ursprungsgrupper att bli egenföretagare eller av graden av marginalisering för en viss ursprungsgrupp.

OM DET ÄR EN AMBITION att få fler nyanlända att starta företag, verkar nätverkande med företagare med liknande bakgrund vara en god väg framåt. En sådan rekommendation bör dock föregås av en diskussion om egenföretagande ska uppmuntras.

FÖRFATTARE

Henrik Andersson, postdoktor vid Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: henrik.andersson@statsvet.uu.se

SNS ANALYS En stor del av den forskning som bedrivs är vid sin publicering anpassad för vetenskapliga tidskrifter. Artiklarna är ofta teoretiska och inomvetenskapligt specialiserade. Det finns emellertid mycket forskning, framför allt empirisk och policyrelevant sådan, som är intressant för en bredare krets. Målet med SNS Analys är att göra denna forskning tillgänglig för beslutsfattare i politik, näringsliv och offentlig förvaltning och bidra till att forskningen når ut i medierna. Finansiellt bidrag har erhållits från Jan Wallanders och Tom Hedelius Stiftelse. Författarna svarar helt och hållet för analys, slutsatser och förslag.

Den etniska bostadssegregationen, det vill säga att hushåll med olika etnisk bakgrund delvis bor geografiskt åtskilda, har under lång tid varit föremål för diskussion bland både forskare och politiker. En särskilt viktig dimension har gällt effekterna av segregationen, som ofta i den offentliga diskussionen setts som nästan uteslutande negativa. Det finns dock både potentiella för- och nackdelar med etnisk bostadssegregation.¹

Tudelade effekter av segregation.

Geografisk närhet till människor med liknande kulturell och språklig bakgrund kan å ena sidan ge tillgång till betydelsefulla nätverk. Sådana kan exempelvis skapa informella genvägar in på arbetsmarknaden. Å andra sidan kan fysisk och social distans till svenskfödda personer minska exponeringen mot svenska språket, men också i viss mån sociala och kulturella koder.

Tidigare forskning från bland annat Sverige, Danmark och USA visar att flyktingar som initialt hamnade i bostadsområden, kommuner eller regioner med större etniska nätverk, påverkades väsentligt i sin egen inkomstutveckling, ofta positivt. Dessa studier tittar på faktorer som arbetslöshet, disponibel inkomst samt benägenhet att söka ekonomiskt bistånd.²

Företagande vanligt bland utrikesfödda...

En särskilt intressant dimension är sannolikheten att starta företag. Det är sedan tidigare känt att utlandsfödda i genomsnitt är mer benägna att starta företag än den inhemska befolkningen, men att skillnaderna mellan olika etniska grupper kan vara mycket stor. I USA är exempelvis andelen företagare med koreansk bakgrund mycket hög (i vissa undersökningar är mer än var fjärde sysselsatt amerikan med koreansk bakgrund företagare) medan andelen med mexikansk bakgrund som driver företag tvärtom ofta visat sig klart lägre. Även i Sverige finns dessa skillnader. Personer födda i Syrien eller Libanon är exempelvis förhållandevis ofta företagare, medan personer från Somalia

mycket sällan driver företag.³

Figur 1 visar andel företagare av alla sysselsatta inom nio av de största ursprungsgrupperna i Sverige 2014. Figuren visar tydligt att andelen företagare skiljer sig kraftigt åt mellan respektive födelseland. Exempelvis är nästan en av fem sysselsatta personer från Turkiet företagare medan relativt få personer från Somalia och Bosnien driver företag.

På förhand finns inga uppenbara skäl till dessa skillnader. Det är exempelvis inte så att en större andel av den turkiska arbetskraften i Turkiet driver företag än den somaliska arbetskraften i Somalia. Enligt uppskattningar gjorda av Internationella arbetsorganisationen (ILO) har Somalia högst grad av företagande bland länderna i figur 1, medan Turkiet befinner sig förhållandevis nära genomsnittet. Förklaringar till skillnaderna har i stället sträckt sig från utbildningsgrad inom gruppen till graden av marginalisering/diskriminering, kapitaltillgångar samt det som ibland benämns *etniskt kapital*. Det sistnämnda beskriver de resurser och kvaliteter som en person exponeras för inom sin egen etniska grupp, i just det här fallet för att kunna starta företag.⁴ Som jag återkommer till kan sådana resurser vara till nytta av en mängd skäl, exempelvis i form av kunskap och kontaktnät. Med avstamp i idéer om etniskt kapital och etniska resurser finns det således skäl att fråga sig om etnisk segregation påverkar benägenheten att starta företag.

I den här studien undersöker jag egenföretagande bland flyktingar som kom till Sverige 1990 och 1991. Den huvudsakliga frågan är om de flyktingar som kom till geografiska områden med en högre andel invånare med samma födelseland (landsmän), startade företag i högre grad än de som kom till områden med en lägre andel landsmän. Jag undersöker också om egenskaper i den lokala etniska gruppen har betydelse. Är det till exempel så att fler lands-

1. För en diskussion om segregationens potentiella effekter samt hur den utvecklats i Sverige över tid, se bland annat Nordström Skans och Åslund (2010) samt Hedman och Andersson (2015).

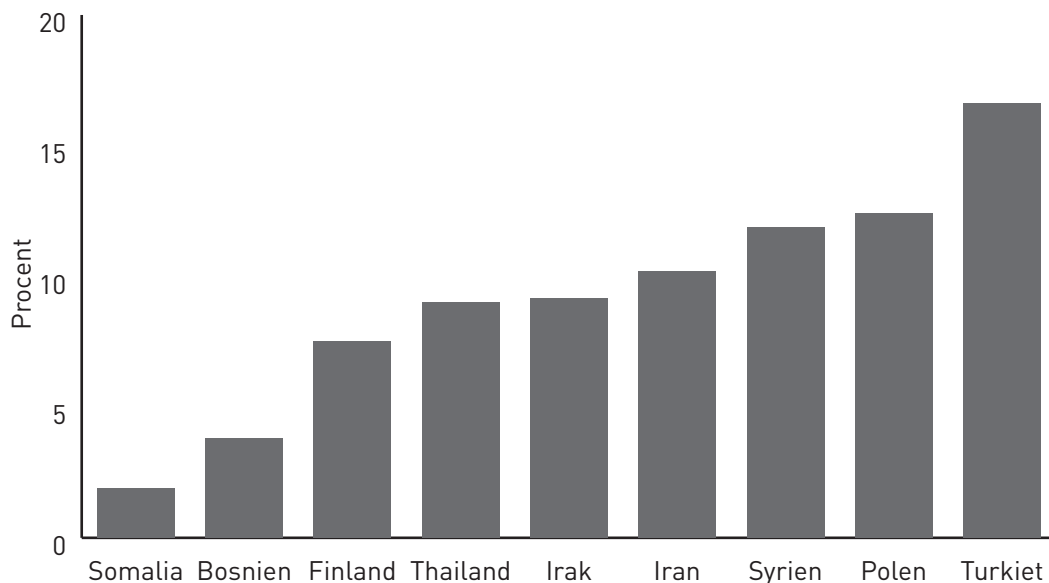
2. För Sverige, se Edin, Fredriksson och Åslund (2003) samt Åslund och Fredriksson (2009). För danska data, se Damm (2009, 2014).

3. Fairlie och Lofstrom (2015) visar på skillnaderna mellan olika etniska grupper i en amerikansk kontext, samt diskuterar potentiella anledningar. För en svensk genomgång, se Andersson och Hammarstedt (2011).

4. Se Borjas (1992) för en beskrivning av termen *ethnic capital*. Notera att termen på många sätt kan jämföras med parallella begrepp, exempelvis "humankapital", som beskriver en persons egen utbildning och förmåga, eller "socialt kapital", som mer generellt beskriver de nätverk och sociala resurser en person har tillgång till.

... men varierar mellan etniska grupper.

Figur 1. Företagare som andel av sysselsatta inom nio av de största ursprungsländerna i Sverige.

Not: Data från GeoSweden (2014).

män med företagarbakgrund påverkar, snarare än antalet landsmän i sig?⁵

De resultat som kommer att redovisas tyder på att enbart det totala antalet landsmän som bor i samma kommun eller församling inte har någon effekt på benägenheten att starta företag. Däremot verkar det totala antalet företagare inom den egna etniska gruppen vara betydelsefullt. En flykting som placerades i en kommun med en högre andel landsmän som drev företag, hade också en större benägenhet att själv starta företag under de nästkommande åren.

Två centrala begränsningar är viktiga att nämna redan här. För det första, det som observeras i de data som jag använder är var människor är födda. Jag vet alltså, utifrån tillgängliga data, ingenting om olika individers etnicitet i ordets strikta betydelse. Etnicitet beskriver en individs personliga identifikation med en särskild grupp, och är inget som det förs systematiska data över i Sverige. Läsaren bör därför ha i åtanke att det som avses med *etniska* nätverk och egenskaper i praktiken är födelseland. För det andra, den typ av företagande som undersöks är främst enskild firma och handelsbolag.

Den senare restriktionen beror på att ytterst få av de nyanlända i urvalet startade aktiebolag.

Nyanlända och Hela-Sverige-strategin

En naturlig första fråga är varför studien fokuserar på åren 1990 och 1991. Skälet är huvudsakligen metodologiskt. Under dessa år fanns i Sverige en policy som ofta benämns ”Hela-Sverige-strategin”. En nyanländ flykting hade under dessa år inte rätt att själv (initialt) bestämma var i landet hen skulle bo, utan placerades i en kontrakterad kommun av dåvarande Invandrarverket. Systemet lanserades i mitten av 1980-talet, bland annat för att avlasta de större kommunerna i Sverige. Ursprungligen var endast runt 60 kommuner inkluderade i placeringarna, men på grund av en oväntat hög tillströmning i slutet av 1980-talet ökades antalet kommuner drastiskt. Under perioden i fråga (1990–1991) var nästan alla svenska kommuner anslutna till systemet. Under den här perioden placerades en väldigt stor majoritet av de nyanlända.⁶

Invandrarverket placerade ut nyanlända flyktingar i olika kommuner.

5. Den här rapporten är baserad på Andersson (2018). För mer utförliga tekniska resonemang om exempelvis metod hänvisas till denna.

6. Enligt Edin, Fredriksson och Åslund (2003) placerades över 90 procent av alla flyktingar mellan 1989–1991 genom Hela-Sverige-strategin.

Kritiserad strategi, men användbar ur forskarperspektiv.

Efter de stora flyktingströmmarna från Jugoslavien 1993–1994, bröt systemet delvis samman. 1994 avvecklades det helt och ersattes av en politik som möjliggjorde för nyanlända att själva ordna med boende (EBO). Hela-Sverige-strategin har i utvärderingar kritiserats,⁷ men från ett forskarperspektiv är den intressant tack vare sättet nyanlända fördelades geografiskt.

Ofta vill forskare inte enbart studera om två fenomen samvarierar, utan också kunna förklara vad som orsakar vad. Ett centralt syfte med denna studie är att undersöka hur benägenheten att starta företag påverkas av att bo i ett område med fler landsmän. Problemet är att det finns mängder av individuella egenskaper och lokala förutsättningar som dels ökar benägenheten att starta företag, dels samvarierar med koncentrationen av landsmän i området. Det är till exempel känt att personer i Sverige med bakgrund från Syrien både har en generell tendens att starta företag och att bosätta sig i områden med högre andel landsmän. För att med trovärdighet kunna hävda att de resultat jag presenterar är just effekten av lokala etniska nätverk på benägenheten att starta företag, måste alla dessa individuella egenskaper och andra lokala förutsättningar isoleras. Tack vare god tillgång på information i svenska data kan mycket konstanthållas, men inte nödvändigtvis allt.

Ett särskilt stort problem är individer som väljer bostadsort utifrån var det är lätt att starta företag. Anta att nyanländ person A vill starta ett företag. Hen väljer då en bostadsort där förutsättningarna är särskilt gynnsamma. En sådan förutsättning kan exempelvis vara ett större etniskt nätverk. Efter att ha valt område flyttar person A och startar sitt företag. Om detta är det statistiska underlaget för en studie, kan forskaren felaktigt dra slutsatsen att det etniska nätverket orsakade person A att starta företag, när personen i själva verket hela tiden hade planerat att starta ett företag och helt enkelt sökt upp en bra plats för att göra det.

7. Studier har bland annat visat på långsiktiga ekonomiska förluster för de som placerades via Hela-Sverige-strategin i jämförelse med de som inte gjorde det (Edin, Fredriksson och Åslund, 2004).

Möjligt att studera orsakssamband

Den svenska policyn att placera flyktingar i kontrakterade kommuner hjälper forskaren, eftersom placeringen rensar bort möjligheten att bosätta sig var man vill. I praktiken undersöker jag här alltså effekten av att *placeras* i en viss kontext, och argumentet är att effekten som uppmäts är ett orsakssamband, snarare än enbart en samvariation. Mer exakt undersöker jag om nyanlända som placerades med fler landsmän eller fler landsmän med särskilda resurser startade företag i högre grad än de som placerades med färre eller inga landsmän.

Betoningen på orsakssambandet är centralt. Detta eftersom den litteratur som behandlat frågan än så länge i första hand kunnat säga något om hur företagande och etniska nätverk samvarierar.⁸ Anledningen är att den tidigare litteraturen inte helt tagit hänsyn till att individer väljer sin bostadsort. Att kunna säga något om orsakssambanden är således ett bidrag från denna studie. Med det sagt bör det noteras att det även finns en nackdel med studiens fokus på åren med placeringspolitik: Sverige genomgick under början av 1990-talet en omfattande ekonomisk recession, vilket fick stora negativa effekter på arbetsmarknaden. Hur problematiskt detta är för studien är inte helt klart. Eftersom jämförelsen i analysen kontorrollerar för den generella arbetsmarknadssituationen på kommunnivå, kommer krisens olikartade effekter på lokala arbetsmarknader inte vara ett stort problem. Ett svårare problem är om den ekonomiska krisen medförde att de lokala etniska nätverken fungerade annorlunda under krisåren än annars. I så fall kan resultaten vara något svårare att generalisera till andra sammanhang.

8. Det bör så klart noteras att den här studien är långt ifrån den första att undersöka kopplingen mellan lokala etniska resurser och egenföretagande. Studierna tenderar att visa på en positiv effekt. Studier från Sverige (Andersson och Hammarstedt, 2015), USA (Borjas, 1986) och Australien (Le, 2000) har alla påvisat positiva samband. Studier från England har dock påvisat motsatsen (Clark och Drinkwater, 2002). Gemensamt för alla dessa studier är att de i första hand undersöker korrelationer, snarare än påvisar orsakssamband. Ett undantag är Eliasson (2014), som i sin avhandling använder just Hela-Sverige-strategin och visar på en positiv påverkan av lokala bankanställda landsmän på benägenheten att starta företag.

Risk för felaktiga slutsatser om utrikesfödda väljer bostadsort baserat på företagsklimat.

Hur kan lokala etniska nätverk påverka andelen företagare?

Det finns en omfattande forskningslitteratur som studerar vad som driver egenföretagande generellt, och bland invandrare eller minoriteter specifikt.⁹ På individuell nivå lyfts till exempel kapitaltillgångar, riskbenägenhet, kön (vanligare bland män), ålder, utbildning samt familjesituation. För minoriteter och invandrare har förutom dessa generella faktorer också bland annat diskriminering på arbetsmarknaden samt egenskaper i den (lokala) etniska gruppen framförts som viktiga orsaker.

Det finns flera anledningar till att ett större lokalt etniskt nätverk kan leda till fler startade företag. En anledning hämtas i speciella, nischade branscher. Argumentet är i detta fall att kunskapsfördelar om exempelvis en viss typ av mat eller kultur från ett särskilt land eller en särskild etnisk grupp skapar möjligheter att sälja varor och tjänster till just denna grupp. De lokala etniska förutsättningarna består i detta fall av potentiella konsumenter.

En annan anledning finns att hämta i kunskapen om att starta företag. Det kan vara krångligt att sätta sig in i skatteregler, arbetsrätt och diverse lokala institutioner, exempelvis etablerade kontakter för inköp. Om nätverk bildas på etnisk basis, kan tillgången till personer med särskilda kunskaper om just egenföretagande inom en lokal etnisk grupp vara viktiga källor för att driva företag. För denna mekanism är det viktigt med kvaliteter inom gruppen, snarare än antalet personer i sig.

Med det sagt följer naturligtvis inte nödvändigtvis att ett större etniskt nätverk, varken mätt i kvalitet eller kvantitet, *måste* öka benägenheten att starta företag. Ett antal faktorer kan ge motsatt effekt. För det första kan ett större antal egenföretagare inom en viss etnisk grupp visserligen ge nyanlända tillgång till essentiell kunskap för att starta företag, men det ger också upphov till större konkurrens. Konkurrensen kan i stället minska benägenheten att starta företag. För det andra

påverkar etniska nätverk inte enbart egenföretagare, utan också andra former av arbete, primärt möjligheten till en vanlig anställning. Om sannolikheten att bli reguljärt anställd ökar, minskar rent mekaniskt andelen som blir egenföretagare. Dessa mekanismer, som verkar mot hypotesen att etniska nätverk ökar sannolikheten för företagande, är viktiga att ha i åtanke. Den effekt som skattas kommer nämligen att vara en sammansatt effekt av dessa kanaler. I empirisk mening är det, åtminstone inte med de data som jag har tillgång till, möjligt att helt särskilja dem från varandra.

Några ord om de data som används i rapporten

I rapporten används populationsdata över samtliga folkbokförda individer i Sverige från 1990 till 2014. Data är en samling olika register i Sverige med rik individuell information. Som exempel finns demografiska variabler om ålder, kön och civilstånd. Det finns också socioekonomisk information om sysselsättning och inkomst, fastighetsinformation om typ av boende samt migrationsdata över när och varifrån en individ invandrade. Den detaljerade informationen skapar möjlighet att göra analyser som kan ta hänsyn till en stor mängd geografiska och individuella skillnader.¹⁰

Just den här studien fokuserar primärt på kommuner. Så har också ett antal tidigare studier gjort. Det finns dock inget som säger att nätverk måste uppstå just inom en kommun. Ofta kan nätverk vara mer lokala än så. Även om inga sådana resultat redovisas här, är de grundläggande slutsatserna också överförbara på mindre geografiska områden, mer specifikt *församlingar*, som testas i Andersson (2018).¹¹

Definitionen av egenföretagare utgår från Skatteverkets register. Alla som deklarerar en positiv nettoinkomst av aktiv näringsverksamhet räknas som egenföretagare. I praktiken innebär detta alla som driver enskild firma eller handelsbolag med positivt resultat. Det är

Etniska nätverk med många egenföretagare kan både öka och minska benägenheten att själv starta företag.

Analysen bygger på populationsdata med detaljerad individuell information.

9. För en litteraturoversikt över generella förklaringar, se Simoes, Crespo och Moreira (2016). För en svensk studie som diskuterar invandring och företagande specifikt, se Klinthäll m.fl. (2016).

10. Databasen administreras av Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet.

11. Församlingar är mindre områden som ryms inom varje kommun. Det finns runt 2 500 församlingar i Sverige.

Fokus på vilka som blir företagare, inte på företagens resultat.

ett förhållandevis brett mått, då även personer med mycket små inkomster från näringsverksamhet kommer att räknas som egenföretagare. Det betyder också att både personer utan och med anställda är inkluderade. Jag har valt detta mått för att fånga in så många individer som möjligt i mitt urval. Det primära målet med studien är inte att undersöka hur lokala nätverk påverkar företagets resultat, utan *om man blir egenföretagare eller inte*. Av den anledningen finns en tydlig poäng med att ha ett brett mått. För att försäkra mig om att måttet inte är avgörande för resultaten i studien innehåller dock Andersson (2018) även analyser med alternativa mått. Slutsatserna påverkas inte nämnvärt av att definitionen görs varken mer restriktiv eller bredare.¹²

Vidare är en viktig del av metoden att använda utplaceringen av *flyktingar* (se rubriken "Nyanlända och Hela-Sverige-strategin"). Dessvärre finns ingen tillgänglig information över om en person som invandrade faktiskt var flykting eller inte. Jag begränsar därför mitt urval betydligt, och använder mig av en grupp som med hög sannolikhet kom till Sverige som just flyktingar.¹³

Slutligen är jag i första hand intresserad av människor i arbetsför ålder. Urvalet begränsas således till personer mellan 18 och 60 år. Det ger mig ett urval på ungefär 14 000 individer som invandrade till Sverige 1990 eller 1991.

Vilka blir egenföretagare?

Tabell 1 visar en första fördelning över de som anlände 1990 och 1991. Antalet samt andelen från respektive land redovisas i andra och tredje kolumnen. De största grupperna kom från Iran, Irak och Libanon, och de minsta från Bulgarien, Rumänien och Vietnam.

12. Exempelvis har jag i ett mått även inkluderat personer som driver aktieföretag (men det rör sig om mycket få personer).

13. För att avgränsa mig till de som sannolikt var flyktingar gjorde jag följande. Jag plockade ut alla individer som invandrade till Sverige 1990 eller 1991. Sedan avgränsade jag mig till individer från tio stora invandringsländer som det under perioden kom många flyktingar ifrån, men som i princip inte hade arbetskrafts- eller studentinvandring. Till sist plockade jag bort alla individer som vid invandringsåret redan hade en hushållsmedlem i landet som hade anlänt ett tidigare år. Det senare gjordes för att rensa bort anhöriginvandring.

I kolumn fyra och fem redovisas sedan hur stort antal respektive hur stor andel från varje land som någon gång under de nästkommande fem åren hade inkomst av näringsverksamhet. Totalt startade 611 individer företag, vilket representerar ungefär 4,5 procent av de ankommande. En bild framkommer där individer från Syrien och Libanon i väldigt hög grad startade företag (i förhållande till andel nyanlända), medan individer från Etiopien, Somalia och Vietnam, i ytterst låg grad startade företag.

4,5 procent kan låta lågt, men då ska man ha två saker i åtanke. Personerna hade "bara" bott i Sverige cirka fem år, vilket för arbetsmarknadsintegration är en relativt kort tid. För det andra är 4,5 procent sett som andel av hela urvalet. Sett till andelen som hade någon form av anställning är siffran klart större, eftersom en ansevärd del av urvalet förblev arbetslösa under de första fem åren.

Tabell 2 visar fler egenskaper (vid ankomståret) hos de som startade företag samt hos övriga i urvalet. Genomsnittsvärdena hos individer i stort, samt hos de som startade företag, är i hög grad lika. Ungefär lika hög andel var vid ankomsten till Sverige föräldrar, och givet att en person hade barn var också antalet barn mycket likt. Det är också små skillnader i vilken grad personer bodde i någon av de tre storstäderna under ankomståret: Malmö, Göteborg eller Stockholm.

Den variabel som avviker kraftigt från mönstret är kön. Av de 611 företagarna var nästan 90 procent män. Det finns en överrepresentation av män även i urvalet av flyktingar generellt, men skillnaden mellan egenföretagare och övriga uppgår till 26 procentenheter. Detta känns igen från tidigare studier där män generellt har haft högre benägenhet att starta företag.¹⁴ Överrepresentationen är dock ovanligt stor i detta urval. Det här kan vara värt att ha i åtanke när resultaten presenteras framöver: slutsatserna gäller i första hand män.

14. Se Simoes, Crespo och Moreira (2016).

Tabell 1. Fördelning födelse-land bland de som invandrade 1990 och 1991 (studiens urval) samt benägenhet att bli egenföretagare inom de första fem åren i landet.

Födelse-land	Antal invandrare	Som procent av hela urvalet	Antal egenföretagare inom 5 år	Egenföretagare som procent av invandrare från samma land
Iran	3 317	22,6%	159	4,8%
Irak	2 098	14,3%	61	2,9%
Libanon	1 980	13,5%	156	7,9%
Etiopien	1 447	9,9%	5	0,3%
Somalia	1 395	9,5%	3	0,2%
Syrien	1 222	8,3%	136	11,1%
Jugoslavien	1 039	7,1%	38	3,7%
Vietnam	945	6,4%	3	0,3%
Rumänien	717	4,9%	16	2,2%
Bulgarien	528	3,6%	34	6,4%
Totalt	14 688		611	

Personer från Syrien och Libanon startade företag i högst utsträckning.

Tabell 2. Egenskaper i hela urvalet samt bland egenföretagare ankomståret.

	Enbart de som blir egenföretagare	Samtliga invandrare i urvalet	Skillnad
Ålder	29,1	30,7	-1,6
Gift	43 %	53 %	11 %
Föräldrar	35 %	36 %	-1 %
Antal barn	2,13	2,22	-0,09
Storstadsbo	15 %	16 %	-1 %
Högutbildad (1995 eller 1996)	22 %	22 %	0 %
Andel män	88 %	62 %	26 %

Fler män bland de som startade företag, annars små skillnader jämfört med urvalet i stort.

Not: Skillnader i procent i kolumn 3 avser procentenheter.

Egenföretagande i olika ursprungsländer

Studiens huvudsyfte är att undersöka om nyanlända som placerades med större etniska nätverk också startade företag i högre grad. Figur 2 redovisar en preliminär antydning till detta. I denna figur syns en punkt för varje ursprungsland. Längs den horisontella axeln uppskattas den genomsnittliga storleken på etniska "företagsresurser" inom respektive ursprungsland. Specifikt mäts andelen egenföretagare inom den egna etniska gruppen som redan bod-

de i den kommun som nya invandrare anlände till. Måttet är ett genomsnitt för respektive ursprungsland. Längs den vertikala axeln mäts sedan hur stor andel av de som anlände 1990 och 1991 som blev egenföretagare.

För att illustrera mer precist: punkten som befinner sig högst upp visar Syrien och innebär, att en genomsnittlig syrier som anlände 1990 eller 1991 kom till en kommun där ungefär 5 procent av den lokala syriska befolkningen var egenföretagare. Av samtliga ankommande syrier som kom till Sverige under perioden star-

tade ungefär 11 procent företag. Ett näst intill motsatt förhållande rådde för individer från Etiopien. De senare anlände till en kommun med i genomsnitt mycket få etiopiska egenföretagare. Väldigt få av de som anlände från Etiopien 1990 och 1991 blev sedermera egenföretagare under de första åren i landet.

Det finns alltså en mycket stark korrelation över tid i en viss ursprungsgrupps benägenhet att bli egenföretagare. I faktiska siffror är den uppmätta korrelationen mellan de två variablerna ungefär 0,7. Ett avvikande värde är Jugoslavien. Det är inte helt klart varför. En anledning kan vara att denna grupp innehåller flera olika födelselandsgrupper, och att indelningen därför eventuellt gör ett särskilt dåligt jobb i att fånga just etniska mekanismer.

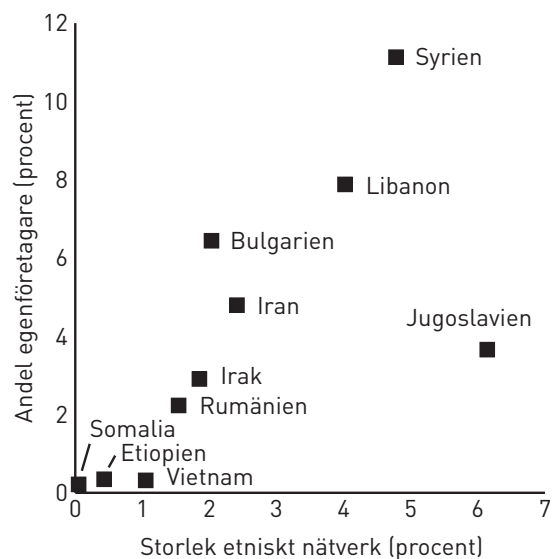
Sambandet över kommuner

Figur 2 innehåller mycket intressanta tendenser. Det går emellertid inte att särskilja hur mycket av företagarbeteendet som beror på den övergripande benägenheten inom en viss landsgrupp att starta företag, och hur mycket som beror på olika lokala förutsättningar. Är det till exempel så att syrier alltid, oavsett kommunal variation, tenderar att bli egenföretagare?

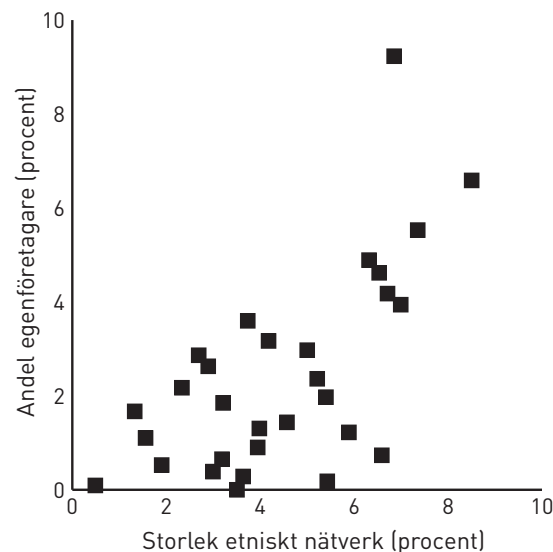
För att i stället undersöka skillnader mellan de kommunala förutsättningarna visar figur 3 specifikt variationen över kommuner. I figuren är åter storleken på det etniska nätverket, mätt som andel egenföretagare i den egna etniska gruppen, variabeln längs den horisontella axeln. Återigen mäts andelen egenföretagare bland de nyanlända på den vertikala axeln. I stället för att varje punkt redovisar genomsnittet för samtliga från ett land, visar varje punkt genomsnittet i en kommun. Eftersom det finns många kommuner i Sverige (280 i detta urval) blir det visuellt spretigt att redovisa samtliga kommuner. I stället visas ett mindre antal punkter (40 stycken), som alla innehåller ungefär lika många kommuner. Som synes är samma mönster påtagligt. Alltså, om flyktingar placerades i kommuner med genomsnittligen fler landsmän som drev företag blev också en större andel av dem själva egenföretagare över de närmsta fem åren.

De som placeras med landsmän som drev företag, startade själva företag i större utsträckning.

Figur 2. Spridningsdiagram över genomsnittlig storlek i lokalt etniskt företagsnätverk för respektive ursprungsland och andelen egenföretagare bland de nyanlända 1990–1991.

Figur 3. Spridningsdiagram över storlek etniskt företagsnätverk per kommun och andelen egenföretagare på kommunal nivå för nyanlända 1990–1991.

Regressionsanalys

Även analysen i Figur 3 har sina brister. Det är fullt möjligt att regionala skillnader mellan kommuner skapar olika förutsättningar för egenföretagande. Man kan också vända på det: det finns en anledning till att en person blir egenföretagare på en viss plats i första taget. De förutsättningarna kan såklart vara statistiska över tid och gälla för de nyanlända liksom för de som

redan etablerat sig. Figur 3 fångar således både upp effekten av lokala etniska förutsättningar, och eventuellt också effekten av att vissa kommuner är bättre platser att driva företag på.

En mer rigorös analys görs i stället i form av en regressionsanalys¹⁵, där en individs benägenhet att bli egenföretagare förklaras med hjälp av storleken på det etniska nätverket. I en sådan modell kan forskaren också lägga till en mängd kontrollvariabler som hjälper till att isolera faktorer som kan tänkas påverka både storleken på det etniska nätverket och benägenheten att starta företag. Viktigast är att kunna kontrollera för både en persons ursprungsland och vilken kommun en person anländer till. Således kan jag kontrollera för den generella benägenheten att bli egenföretagare både på grund av ens ursprung och på grund av lokala karaktärsdrag i kommunen. Något förenklat görs detta genom att man mäter skillnaden i effekt mellan ursprungsländer inom en kommun, jämfört med skillnader mellan ursprungsländer inom en annan kommun.

Låt oss till exempel anta att nyanlända syrier i Uppsala kom till ett relativt stort etniskt nätverk. Förhållandevis många av de nyanlända syrierna i Uppsala blev också egenföretagare. Detta stärker hypotesen om betydelsen av lokala nätverk. Det går dock inte att utesluta att den egentliga drivkraften bakom resultaten är att Uppsala (hypotetiskt) är en god företagarkommun. Syriernas situation jämförs därför med situationen för en annan grupp, exempelvis de nyanlända etiopierna som kom till Uppsala. Av de från Etiopien blev få egenföretagare, samtidigt som de mötte ett relativt litet lokalt nätverk. Resultaten verkar således inte förklaras av extra god egenföretagarsituation i kommunen. Hittills går det dock inte att utesluta att anledningen till resultaten beror på att syrier i Sverige generellt är mer företagsbenägna än etiopier (återigen hypotetiskt). Därför jämförs Uppsala med en annan kommun, säg Göteborg, där de lokala etniska nätverken ser helt annor-

15. Regressionsanalys är en mycket vanlig statistisk analys, som syftar till att analysera sambandet mellan variabler. Övergripande går metoden ut på att mäta hur en variabel (i mitt fall att vara egenföretagare eller ej) samvarierar med eller påverkas av förändring i en annan variabel (i detta fall andel landsmän som driver företag på lokal nivå), brukligen samtidigt som andra faktorer hålls konstanta.

lunda ut än i Uppsala. Genomsnittet av alla skillnader ger vår slutliga effekt.¹⁶

Gör man en sådan analys finner man att, i genomsnitt, en standardiserad¹⁷ ökning av andelen landsmän som driver företag i placeringskommunen ökar sannolikheten med drygt 2 procentenheter för att en nyanländ också driver företag inom de närmsta fem åren. Två procentenheter kan på många sätt låta lite. Man bör dock ha i åtanke att enbart 4,5 procent av samtliga nyanlända blev egenföretagare under de första åren i landet. Om jag relaterar 2 procentenheter till den siffran, är effektstorleken helt plötsligt ganska stor.

Vilka mekanismer driver effekterna?

Hittills har jag kunnat slå fast att personer som placerades med ett större etniskt nätverk också startade företag i högre grad under nästkommande år. En viktig uppföljningsfråga är vilka mekanismer som driver resultaten. För att analysera detta använder jag alternativa mått på storleken på de lokala etniska resurserna, och på så vis försöker jag utesluta en del mekanismer.

En första mekanism som ofta nämnts i exempelvis amerikanska sammanhang rör förekomsten av etniska, nischade marknader. En person född i Iran har ofta komparativa fördelar gällande kunskaper om exempelvis persisk mat och kultur, som sedan kan konsumeras av den lokala gruppen av personer från just Iran. Om denna mekanism är den centrala, bör enbart antalet personer från den relevanta etniska gruppen spela roll. Det vill säga, ju fler desto bättre.

I figur 4 genomför jag samma analys som i figur 2. I det här fallet tittar jag dock på antalet personer, snarare än andelen egenföretagare.

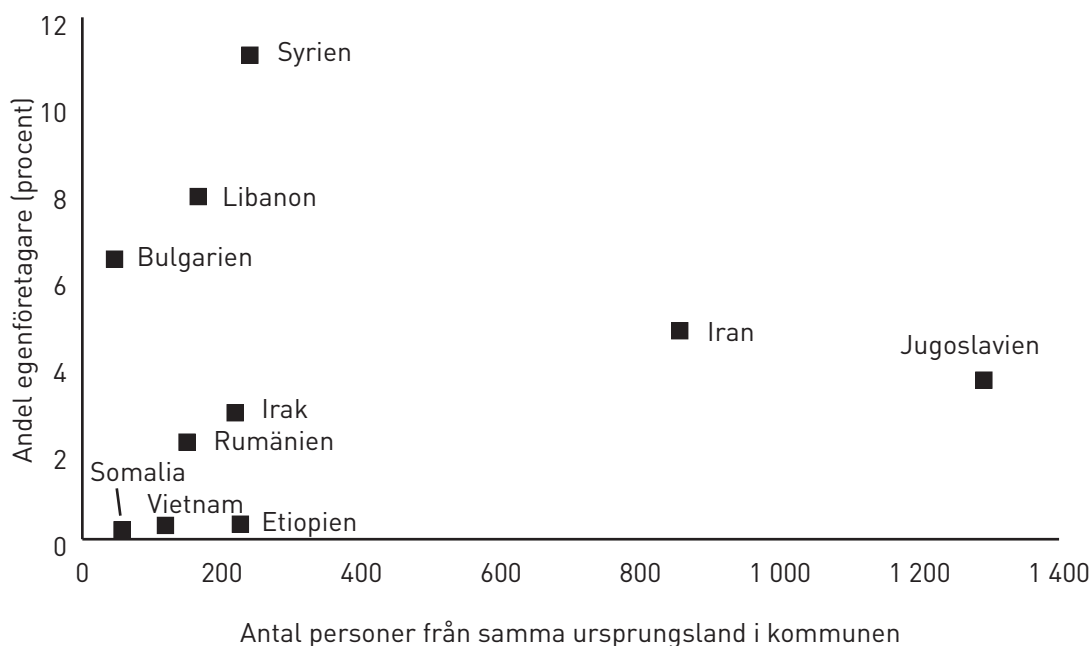
16. Förutom att isolera effekten av födelseland och kommun, kontrolleras för en stor mängd individuella egenskaper. Detta gäller exempelvis vilket år man anländer, kön, utbildning, familjesituation och om man flyttar till en ny kommun under första året i Sverige. Inga av dessa kontroller har dock någon väsentlig påverkan på effektstorleken från analysen.

17. En standardiserad ökning avser en ökning av en standardavvikelse, vilket är ett vanligt statistiskt mått som beskriver hur mycket populationen i genomsnitt avviker från medelvärdet.

Stor effekt av att placeras med landsmän som driver företag.

Figur 4. Spridningsdiagram över genomsnittligt antal personer i kommunen nyanlända kommer till och benägenheten att starta företag för nyanlända 1990–1991.

Resultatet drivs inte av antalet personer, utan av antalet företagare.

Som kan ses i figuren finns nu inget tydligt samband. Jag använder även den mer rigorösa regressionsmetoden, och antalet personer som förklarande variabel. En sådan modell ger en effekt som är mycket liten samt inte statistiskt skild från noll.¹⁸

En annan mekanism som ofta diskuteras i dessa sammanhang är effekten av diskriminering. Det är ett känt faktum att personer med utländsk bakgrund utsätts för diskriminering, exempelvis på arbetsmarknaden.¹⁹ En potentiell alternativ mekanism kan därför vara att marginaliserade personer som inte får jobb väljer egenföretagande som en utväg. Det bör dock noteras att eftersom jämförelsen görs mellan ursprungsländer inom kommuner, räcker det inte med generell diskriminering av en viss etnisk grupp för att förklara resultaten. I stället måste exempelvis en person från Syrien vara särskilt diskriminerad i en specifik kommun. Den diskrimineringen ska inte heller gälla andra utlandsfödda grupper, exempelvis somalier (i samma kommun).

18. I figur 4 använder jag det absoluta talet av nyanlända från samma ursprungsland. Det går också att använda antalet som andel av den kommunala befolkningen. Resultatet står sig för denna förändring.

19. Se exempelvis Vernby och Dancygier (2018).

Bortsett från att den förklaringen på många sätt är teoretiskt mindre sannolik, kan man också göra ett försök att testa den mer formellt. I en analys använder jag därför andelen personer från en viss etnisk grupp i arbetsför ålder som inte arbetar, som ett mått på graden av lokal marginalisering. Jag relaterar därefter detta mått till benägenheten att bli egenföretagare. Samvariationen framgår av figur 5, som inte visar några synbara samband. Detta står sig även i en regressionsanalys.

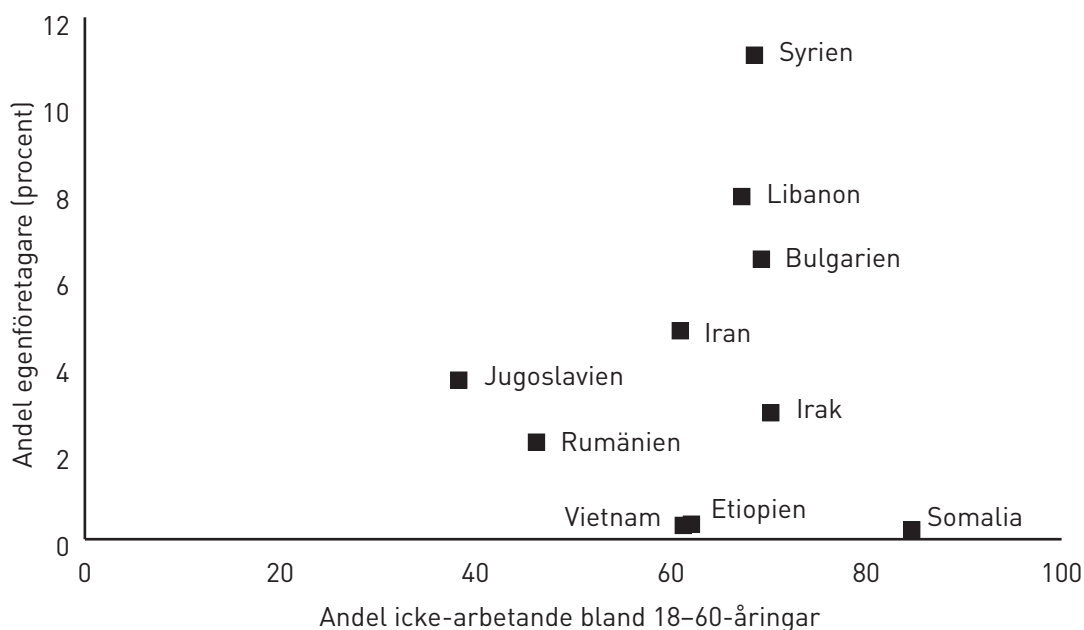
Eftersom denna analys varken ger några ekonomiskt eller statistiskt signifikanta effekter, drar jag slutsatsen att det antagligen inte är marginalisering, eller diskriminering, som förklarar de resultat jag observerar.²⁰

Hur går det för företagarna?

En sista fråga att ställa sig är hur det egentligen går för egenföretagarna. Det finns olika sätt att närma sig den frågan. Ett enkelt sätt är att titta på inkomstutvecklingen under de efterföljande åren för just gruppen egenföre-

20. Notera att detta inte på något sätt ska ses som ett argument för att diskriminering inte förekommer, vilket tvärtom, baserat på tidigare forskning, är mycket sannolikt att det gör.

Figur 5. Spridningsdiagram över andel icke-arbetande och benägenheten att starta företag bland nyanlända 1990–1991, uppdelat på ursprungsland.

tagare, i jämförelse med andra grupper. I figur 6 gör jag just det. Figuren använder tre grupper: de som någon gång under de första fem åren blev egenföretagare, de som fick ett betalt arbete och de som varken arbetade eller drev företag. Jag beskriver därefter genomsnittlig disponibel inkomst över den nästkommande tjugo-årsperioden. Som kan ses på figuren sjönk inkomsten för den genomsnittliga egenföretagaren under de första åren i landet, i relation till de som fick ett arbete. Inkomsten steg sedan långsamt under de nästkommande åren för att konvergera med de som blev anställda under de första fem åren i landet.

Tolkningen av inkomstmättet försvåras dock av ett antal skäl. Det är exempelvis lättare att som egenföretagare undanhålla inkomst från taxering. För anställda sker rapporteringen av en tredje part, så även om man antar att benägenheten att undslippa skatt är lika stor bland egenföretagare som hos anställda, bör skattebortfallet bland egenföretagare vara något större. Av den anledningen har all egenföretagarinkomst räknats upp något.²¹

21. Mer exakt multipliceras näringsinkomst med 1,6, i enlighet med SCB:s standard.

Det finns dock studier som tyder på att konsumtionen hos egenföretagare är högre än bland anställda med likvärdig lön.²² Det senare är svårare att korrigera för. Ett alternativt mått är att titta på genomsnittliga utbetalningar av ekonomiskt bistånd, vilket jag gör i figur 7. Då framträder en något annorlunda bild. Som väntat är utbetalningarna mycket högre för de som varken arbetade eller drev företag under de första åren i landet. Men i detta fall hade i stället egenföretagare ett mindre upptag av ekonomiskt bistånd än de som blev anställda någon gång under de första åren i landet.

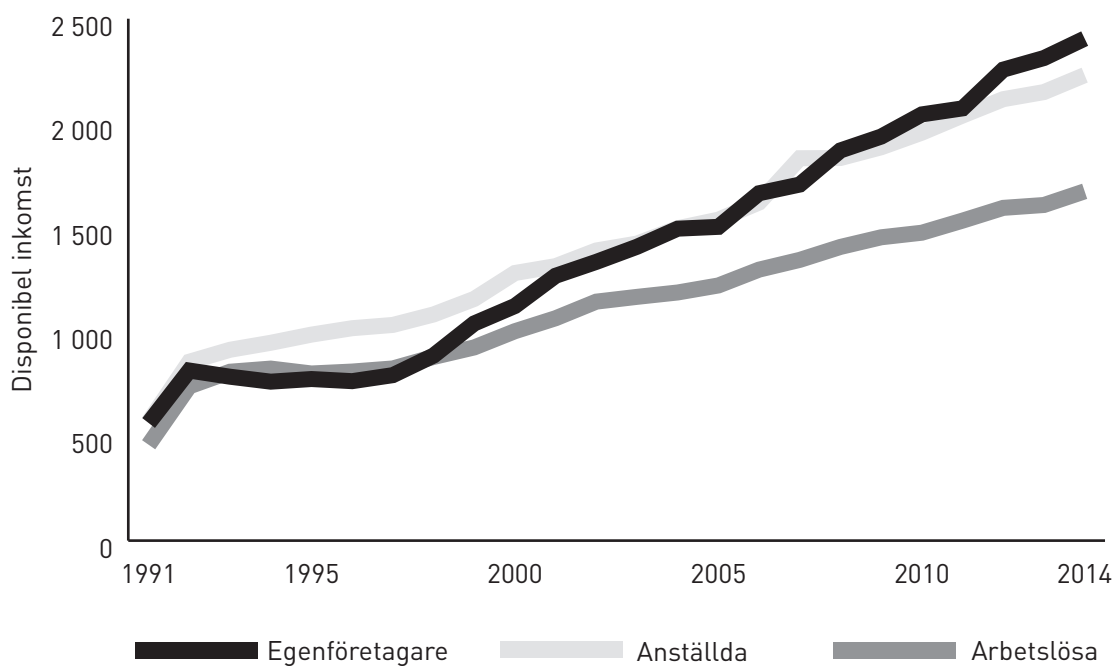
Totalt sett framträder således en tvetydig bild. Visserligen är inkomstnivån i genomsnitt högre för anställda – åtminstone under de första tio åren i landet. Kommunens utgifter i form av ekonomiskt bistånd tycks däremot parallellt lägre för just egenföretagare. Den här analysen försvåras dessutom av den ekonomiska krisen i Sverige under första delen av 1990-talet. Det är möjligt att uttaget av ekonomiskt bistånd är ovanligt högt under den här perioden, särskilt för personer som under andra omständigheter hade fått ett arbete.

22. Johansson och Larsson (2015).

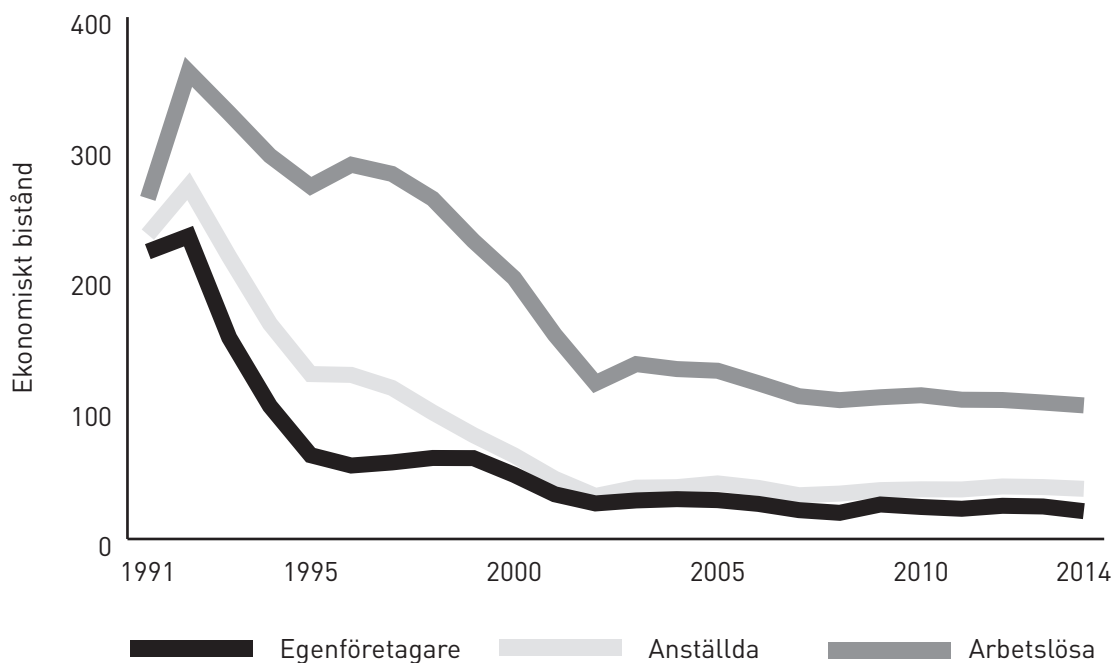
Inkomstnivån högre bland anställda, men egenföretagare mindre beroende av ekonomiskt bistånd.

Figur 6. Genomsnittlig disponibel inkomst över tid för de som blir egenföretagare, anställda samt övriga under de första fem åren i landet.

Figur 7. Genomsnittligt ekonomiskt bistånd över tid för de som blir egenföretagare, anställda och övriga under de första fem åren i landet.

Slutsats

I den här studien har jag undersökt om benägenheten att starta företag påverkas av de etniska förutsättningarna på den plats nyanlända bosätter sig. Mer specifikt har jag undersökt flyktingar som kom till Sverige 1990–1991, en period när myndigheterna placerade flyktingar i kontrakterade kommuner i stället för att låta flyktingarna själva välja bostadsort. Jag frågar därefter om de som placerades med en större andel landsmän, alternativt landsmän som driver företag, också själva startade företag i högre grad.

Två saker kan slås fast. För det första: flyktingar som placerades med en större andel landsmän som själva drev företag, hade en högre sannolikhet att starta företag under nästkommande år. För det andra: enbart ett större antal landsmän i den kommun som flyktingar placerades i ökade inte benägenheten att starta företag. Resultaten kan inte förklaras av att vissa kommuner är bättre företagarkommuner, eller att personer från vissa länder generellt är mer benägna att starta företag. Resultaten kan inte heller förklaras av att vissa etniska grupper är mer eller mindre marginaliserade.

En trolig förklaring till resultaten är förekomsten av lokala etniska nätverk. Genom landsmän som har erfarenhet av att driva företag får nyanlända tillgång till en stor kunskapsbank och lokal marknadskänedom. Det kan därför konstateras att kvalitet, snarare än kvantitet, är betydelsefullt när man diskuterar etnisk segregation. Det är således inte så mycket segregationen i sig, utan vilka kvalitativa resurser som finns inom gruppen som har betydelse.

Eventuella policyrekommendationer av denna studie bör föregås av en diskussion om det i första början är önskvärt att uppmuntra mer egenföretagande. Det finns å ena sidan antagligen inget egenvärde i att ha en hög grad egenföretagande i ett land. Å andra sidan kan det ändå finnas skäl att uppmuntra företagande bland nyanlända. Exempelvis är det sedan tidigare känt att företagare tenderar att anställa folk med liknande bakgrund som de själva. Fler utlandsfödda företagare kan således, potentiellt, få in fler utlandsfödda på arbetsmarkna-

den. En tydlig policyimplikation är att om man har som ambition att få fler nyanlända att starta företag, är nätverkande med företagare med liknande bakgrund en god väg framåt.

Referenser

- Andersson, H. (2018), "Ethnic Enclaves, Self-employment, and the Economic Performance of Refugees", Uppsala, Manuskript.
- Andersson, L. och M. Hammarstedt (2015), "Ethnic Enclaves, Networks and Self-employment Among Middle Eastern Immigrants in Sweden", *International Migration*, 53, 27–40.
- Andersson, L. och M. Hammarstedt (2011), "Invandrares egenföretagande, trender, branscher, storlek och resultat", *Ekonomisk Debatt*, nr 2, 31–39.
- Borjas, G. (1992), "Ethnic Capital and Intergenerational Mobility", *The Quarterly Journal of Economics*, 107, 123–150.
- Borjas, G. (1986), "The Self-Employment Experience of Immigrants", *The Journal of Human Resources*, 21:4, 485–506.
- Clark, K. och S. Drinkwater (2002), "Enclaves, Neighbourhood Effects and Employment Outcomes: Ethnic Minorities in England and Wales", *Journal of Population Economics*, 15:1, 5–29.
- Damm, A.-P. (2009), "Ethnic Enclaves and Immigrant Labor Market Outcomes: Quasi-Experimental Evidence", *Journal of Labor Economics*, 27:2, 281–314.
- Damm, A.-P. (2014), "Neighborhood Quality and Labor Market Outcomes: Evidence from Quasi-Random Neighborhood Assignment of Immigrants", *Journal of Urban Economics* 79:1, 139–166.
- Edin, P.-A., P. Fredriksson och O. Åslund (2003), "Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants: Evidence from a Natural Experiment", *The Quarterly Journal of Economics*, 118, 329–357.
- Edin, P.-A., P. Fredriksson och O. Åslund (2004), "Settlement Policies and the Economic Success of Immigrants", *Journal of Population Economics*, 17, 133–155.

- Eliasson, T. (2014), "Immigrant Entrepreneurship and the Origin of Bankers", IFAU Working Paper 2014:19.
- Fairlie, R. och M. Lofstrom (2015), "Immigration and Entrepreneurship", i *Handbook of the Economics of International Migration*, Chiswick, B. och P. Miller (red.), Amsterdam: Elsevier.
- Hedman, L. och R. Andersson (2015), "Etnisk segregation och inkomstsegregation i Sveriges tio största arbetsmarknadsregioner 1990–2010", i *Mångfaldens Dilemma: Boendesegregation och områdespolitik*, Andersson, R., B. Bengtsson och G. Myrberg (red.), Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Johansson, I. och D. Larsson (2015), "Are the Self-employed Really that Poor? Income Poverty and Living Standard Among Self-Employed in Sweden", *Society, Health and Vulnerability*, 6, 1–16.
- Klinthäll, M., Z. Slavnic, S. Urban, C. Mitchell och T. Schölin (2016), "Invandring och Företagande", DELMI Kunskapsöversikt 2016:7.
- Le, A. T. (2000), "The Determinants of Immigrant Self-employment in Australia", *The International Migration Review*, 34, 183–214.
- Nordström Skans, O. och O. Åslund (2010), "Etnisk segregation i storstäderna – bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985–2006", IFAU rapport 2010:4.
- Simoes, N., N. Crespo och S. Moreira (2016), "Individual Determinants of Self-employment Entry: What do we Really know?", *Journal of Economic Surveys*, 30:4, 783–806.
- Vernby, K. och R. Dancygier (2018), "Employer Discrimination and the Immutability of Ethnic Hierarchies", IFAU Working Paper 2018:17.
- Åslund, O. och P. Fredriksson (2009), "Peer Effects in Welfare Dependence: Quasi-Experimental Evidence", *The Journal of Human Resources*, 44:3, 798–825.